

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA - VEU DEL "CENTRE CATALANISTA DE GERONA Y SA COMARCA,"

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Gerona	1 peseta trimestre
Fora	1'25 id.
Estranger	1'50 id.
Un número	10 céntims

Any 3.er

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ CORT-REAL 7-1.er

ANUNCIS Y COMUNICATS

Preus convencionals

De tots los llibres, folletons, etc., que 's remetin
á la Redacció, se'n donarà compte en lo Setmanari

Núm. 124

Diumenge 30 d' Agost de 1896

SECCIÓ GENERAL

La nova llei de quintas

Los grans abusos que 's cometian en l' allistament y declaració de soldats en algunes províncies, abusos que denunciá la prempsa y d' ells se féu ressó, principalment la regionalista, sostenint una valenta campanya á fí de que 's posés remey á un estat de cosas quina injusticia era ben notoria perque quedavan perjudicadas moltes regions, particularment Catalunya que denava molts més homes dels que li corresponian, han produhit la reforma de la llei. Lo Ministre de la guerra, general Azcárraga, se féu cárrech desde luego de la rahó que assistía á las províncies perjudicadas y á fí de evitar en lo successiu aquells abusos y de que l' allistament y demés operacions del reclutament fossen per tot iguals y se fessen ab llegalitat y justicia, va presentar á las Corts un projecte de llei reformant la vigent en aquest particular, reformas que han sigut votadas ja per las Corts y que extractém pera coneixement de nostres llegidors.

Cregué ab rahó lo senyor Azcárraga que era una garantia més pera assegurar la legalitat la intervenció de la autoritat militar en algunes de las operacions en quinas no hi tenia avans participació de cap classe: axis en la nova llei s' estableix que concorrerà un delegat d' aquella autoritat no tant sols en la formació del allistament, sino també en l'acte de la classificació de soldats. Y sens dubte obheint al mateix fí, crea la nova llei reformada lo que 'n diu «Comissió mixta de reclutament», composta del governador civil ó Vice-president de la Comissió provincial ab caràcter de President, lo coronel quefe de la Sona com á Vice-president y, com á vocals, dos diputats provincials, los demés quefes de sona, un quefe de caixa de recluta, un delegat de la autoritat militar, un metje civil nombrat per la Comissió provincial, un metje militar nombrat pel Capità general del districte, y com á secretari el de la Diputació, si be que en la capitalitat en quina no hi hagi més que una sona de reclutament formarà també part de la esmentada Comissió, com á vocal, lo segon quefe de la caixa de recluta. Devant de aquesta Comissió mixta de reclutament tindran lloc totas las operacions del reemplàs y sas incidencias, que la vigent llei confereix á las Comissions provincials, dictant en la llei reformada disposicions relatives á las competencies y manera de procedir aquesta Comissió y organisant la marxa de la secretaria, coses totes que son d'ordre interior de la mateixa.

En una paraula, la autoritat militar intervindrà en totas las operacions del reclutament y reemplàs fins á l' extrém d' exigir la llei que sigui nombrat per aquella autoritat y no per la Comissió provincial, com era antes, el tercer metje que ha de dictaminar en cas de discordia en lo reconexament d' un jove malalt. Se faculta, ademés, al Govern pera nombrar comissaris regis pera inspeccionar totas las operacions, tant las encomenadas á las Diputacions y Ajuntaments com á la Comissió mixta, sempre que ho cregui convenient.

Pero allí ahont se vèu més el desitj del Ministre de que tot se fassi ab legalitat y cessin d' una vegada tots los abusos que 's venian cometent, es al encargar á las Comissions mixtas la revisió de tots los expedients dels joves que 'n l' acte de la classificació y declaració de soldats hagin sigut considerats per l' Ajuntament excluïts temporal ó totalment del servey militar, axis com també dels declarats soldats condicionals, y á n'aquest fí dicta reglas pera la remissió d' aquells expedients á las Comissions respectivas.

Dos altres novetats s' estableixen en la reforma de la llei; nos referim al cambi d' època d' alguna de las operacions del reemplàs. Axis lo sorteix se verificarà lo segon diumenge de Febrer, la classificació y declaració de soldats lo primer diumenge de Mars, la revisió devant de las comissions mixtas desde el 1.er d' Abril

al 30 de Juny, l'ingrés en caixa el 1.er d' Agost, lo señyalament y distribució del contingent lo 1.er de Setembre y per últim la incorporació dels reclutas en las caixas lo 1.er de Novembre.

Aixó té més importància de la que sembla, donchs, al revés de lo que succebia en la vigent llei, lo sorteix, com antigament, precedirà á la classificació y declaració de soldats, de modo que serán sortejats tant los útils com los inútils.

L' altre novetat á que fem referencia, que en rigor tampoch ho es, consisteix en que el sorteix se ferá per Ajuntaments y per pobles, com antes se feya, pero assistinthi un delegat de la autoritat militar quan aquesta ho cregui convenient. Aixó n' obstant, queda autorisat lo govern, quan ho cregui oportú, pera disponer que l' sorteig se fassi per sonas ab asistencia dels comissionats dels Ajuntaments.

Altres reformas s' estableixen, però de poca importància, que no extractém per no fer interminable aquest petit resum.

Tant de bó se corretgeixin ab aquestas reformas los abusos que 's venian cometent en materia de quintas, y ab seguretat tothom agrahirá al senyor Azcárraga el bon zel que l' ha guiat en aquest assumptu.

J. FRANQUESA

CONTINUACIÓ DE LA HISTÒRIA D' ESPANYA

Quan la Diputació de Navarra, oposantse energicamente á las exigencias brutals de la política madrileña, feya 'l sort á las injustas pretencions de 'n Gamazo, y prescindia, en sa digne actitud, de las pasturals del gran hisendista, en Canovas ja li deya á 'n en Sagasta: mestre, te has tallat completament; ab aixó no hi entens futil-la; avans d' amenassar als navarros, devias enviar allá un exercit de vinticinch mil homens.

Ara, ab motiu de la campanya de Cuba, l' home més odiat y aburrit en las provincias vascongadas està cansat de repetir que, mentres duri la guerra actual, no cal pensar en transaccions de cap mena ab los insurrectes, encara que l' endemà diga ben alt y ben clar que no té cap inconvenient en concedirlas tant amplas y llargas com se vulga, lo qual prova que al nostre Bismarck en cap parlament d' Europa se l' admeteria per un home serio. No es fácil que hi hage cap espanyol que l' cregui, y si s' exceptua al grupo que al seu costat viu del pressupuesto, què li es adicte perque 'n reb la paga, tampoch es fácil que hi hage gayres espanyols que no sentin tristesa cada volta que surt á la palestra 'l nom del gran Estadista. Estadista!!! ¿Y be, qué vol dir estadista? Si per tal s' enten una persona que preté gobernar los pobles prescindint de sas inclinacions y aptituds, de sas tradicions, sas costums, sas rassas, y de la major part de 'ls idiomas que en la nació 's parlan; que posseheix lo dò de desacert y viu en la rutina y amanerament més deplorables; que en son orgull no s' escolta cap queixa dels súbdits, que no 'ls coneix á fondo, ni ha viatjat pels racons d' Espanya; que si ha passat per algunas capitals de la península com un simple mortal siguent fora del poder, ha sigut rebut ab xiulades monumentals; si s' enten per Estadista tot lo contrari del significat que l' diccionari atribueix á la paraula, donevli 'l nom d' Estadista colossal, lo més gran dels temps antichs y moderns.

Que l' famós Estadista vulga concedir, de bon grat, reformas autonómicas á una província colonial, no ho creurá may ningú que tinga un dit de front; caballement ell es la encarnació més viva del centralisme unificador, monòtono, y despòtic, que pesa com l'hamborda de plom y ofega á la desgraciada nació espanyola, la empobreix, la aniquila, y la ha portada á la miseria en l' espai de vint anys de pau, en que ha governat un temps ab altre. Està donchs ab ell, y es llògich que hi estiga la politiqueria madrilenya, perque 'n reb la paga, tots los que no tenen altre modo de viure sense l'empleo, tots los guerreros de la rassa.

Pero hi ha un altre estadista decaygut, desautorisat y desprestigiad ja dos ó tres vegadas pel famós Estadista, que encara que centralista y preocupat pels prejudicis de rassa ab molta més rahó podría dur aquest nom, que està verdaderament per reformas autonómicas, y per que la guerra s'acabi sense sanch y sense tants sacrificis. Aquet, ab casi tots los defectes del centralisme, posseix una qualitat que l' honra y distingeix dels guerreros á la moda: es humanitari, y n' ha donat bonas probas. Ab ell estan doscentas mil mares y doscents mil parets de familia, doscents mil fills del poble, doscentas mil cases necessitadas que restan desamparadas per falta de brassos y que'l Estat demá, com llop mort de fam, haurá d' entregarlas al fisch, y vèndrelas en pública subasta per falta de pago. Aquet polítich no sols es humanitari; aborreix lo derramament de sanch, quan creu que pot evitarse y en quant á aqueix punt no posseix ni l' orgull tonto, ni l' criteri de la rassa.

Eixiran los guerreros de la prempsa, tots aquells que no tenen fills ó posseixen diners de sobras per comprar lo soldat, y us dirán: ¿com ho haguera fet Napoleón si hagués escoltat los plors de las mares y los clams dels pobles? com ho hagueran fet los generals del mon? Valent refugi pera defensar á n' en Cánovas! Aquet, si al ultim extrém no pot passar per altre camí, també prometerà reformas; també regonegué 'l grau de capitá general á n' en Cabrera y á molts oficials carlistas, pero tan aquets com los del Zanjón degueren restar ben poch contents de las promeses, qu' encara s' han de cumplir.

També us dirán alguns amichs del centralisme, que las demés nacions han seguit una política tant detestable com la nostra, en lo referent á las colonias. En primer lloch aixó no es motiu perque tinga de imitar-se, y segonament, si la han seguida, fa molt temps que la han abandonada y han vist molt més avans que nosaltres lo remey.

La política del personatje humanitari, del qui hem parlat, conduceix á salvar la isla de Cuba pel camí natural y humanament possible, la del gran Estadista pot conduhir á la perdua de la gran isla y á la deshonra de la nació, es la continuació de la moderníssima història d' Espanya.

X. y Z.

La Arquitectura Romànica Catalana

Conferència donada en l' Ateneu Barcelonès.

(Acabament)

Los SÍGLES XII Y XIII.

Aném arribant hi, senyors, al temps del explendor de la terra catalana.

Arrodonits sos dominis per l' Ebre y la Ribagorsa, lográ veure units á sa corona totas las terras que s' extenen desde l' Mediterrani al Atlàntic y altra banda del Pirineu y per lo golf de Lyó fins á Nisa; las terras que parlen la llengua d' oc de la que es filla la llengua catalana. Es lo gran Imperi pirenàich; es també 'l gran imperi de la arquitectura romànica.

Es lo temps que 's senyala en la història catalana per ser lo sige de la expansió exterior.

Arrodonida la pàtria, fortament constituhida, arriba la hora de vessar á fora sa energia. La conquesta de las Balears de Ramon Berenguer III ab la ajuda dels Pisans, la anada á Lleyda y la conquesta de Tarragona, la expedició á Valencia y á Almeria de Ramon Berenguer IV, la presa de Tortosa y Lleyda son motius suficients pera fer íntimas las relacions artísticas ab lo poble alarb. En aqueixas anadas contemplavan nostres comtes y guerrers los palauis que bastia aquella fantasiosa arquitectura, sovint arreplegavan en lluytas y barrejas preuhats objectes d' art que després, tornats á Catalunya, servian pera estojar reliquias, pera adornar iglesias y palauis.

Així l' art aràbic y las costums aràbics no foren indiferents á nostre poble, molt més encara quan so-

vint sos mateixos usos y costums exigian entre nosaltres edificis que devíen ser reflexo dels edificis aràbichs: tals son los banys descoberts à Barcelona y 'ls que 's conservan à Girona.

Esdevingué en aquella època que nostres damas gravaren ab caràcters aràbichs la llegenda dels sagells y en aràbich parlaren tal com ara en castellà.

Per avaluar, no obstant, fins à quin punt fou eixa influència artística, cal dir que 's reduueix purament à portar alguns detalls bisantins sens modificar lo essencial. Res aquí de barrejas del romànic y l' aràbich, res de formarse decorats aràbichs en lo conjunt y en lo detall cristians, res d' arquitectura muzarabe.

Los archs de ferradura de Sant Miquel d' Olérdola, de Sant Feliu de Boada en l' Ampurdà, avuy convertit en miserable celler, lo de la iglesia de Pedret en la rodalía de Berga, 'ls de la portada de la iglesia de Porqueras vora l' estany de Banyolas, los arquets cegos lobulats de la iglesia de Sant Pau de Tarragona y 'ls del claustre de la Catedral de la mateixa ciutat, los ulls-de-bou que foradan los timpans de cada tram del mateix clàustre podrían demostrar, que no ho proban pas ben clar, que no eran estranys en nostra arquitectura 'ls elements més usats pel poble islamita d' Andalusia.

En aqueixos temps de civilisació l' art anà florint, deixant las formes primitivas pirenàicas, senzillas, alcansant lo màxim de son explendor.

Las portades s' enriquiren, se perfeccionà la escultura y l' art anava à atanyer lo més alt cim de la belleza.

Al Nort de Fransa no 'n tenían prou ab las iglesias ombriovolas del art romànic; y així com aquí aquest art que satisfeyà totas las necessitats, com diu en Viollet, de tal modo que las voltas ogivals no foren mai una necessitat constructiva, concentra son progrès en la perfecció de la forma artística, allí la perfecció fou d' estructura.

Pero havia arribat un temps de lluyna del Nort contra l' Sur; de la Provença y l' Llenguadoch, de la terra dels trovaires, de la terra de la civilisació llatina, contra la Fransa, contra la gent septentrional.

En art era la lluyna del art romànic contra l' art gòtic.

Los creuhats que lluytavan contra 'ls albigesos, lluytavan contra la civilisació romànica.

Morí al·lavora la llengua dels trovadors substituïda per la francesa à mitj formar, morí l' reyalme pirenàich junyit al reyalme de la Fransa y l' art arquitectònic de la Provença y del Llenguadoch s' arrasera à Catalunya, arrapantse sas flors en los capitells, xoplugantse en los claustres, ficantse sota las voltas góticas aquí portadas ja fetas, vivinti anys y pany com si fos l' ànima del pays, com si fos l' alé de la terra.

A Barcelona en l' últim quart del sigele XIII se trobava ja aixecada la Iglesia de Santa Catarina de fraries predicadors, d' arquitectura ogival, perfecta, y 's construia la capella de las Onze mil Verges, la de Santa Llúcia, en perfecte estil romànic. Després aquest fugia de la capital pero donava sos més brillants esplets à Lleyda, à Agramunt, y l' rey en Jaume lo portava à terra de moros, à Valencia.

Aquest art no mor en aquesta terra, 's transforma imposantse.

Lo claustre de Sant Domingo de Girona, forma del sigele XIII se converteix en eixas formes del XIV y del XV dels claustres de Sant Joan de las Abadesas y Jonquerias.

Los temps anavan cambiant, las ideas se transformaven, aquellas magestats ab los brassos oberts, los ulls mirant fit à fit com un Deu judicant als homes, se cambian per la imatge d' un Deu humil, d' un Deu morint de bon grat, fet home pels homes; lo monjo Benet vestit d' esclau romà cavant la terra 's tornà un Sant Francesch, furgant l' espay pera mirar al cel; los claustres baixos ombrios, las catedrals soterranias s' enlayran, s' apriman com una idea delicada, com un esperit que s' eleva.

Pero aquest art no fuig ab tot de Catalunya. Hi han tres alas del claustre de Ripoll que semblan perfectament romàniques.

Ara vos diré que son obra dels sigles XIV y XV.

He comensat dihent que la mort d' un art es la mort d' un poble, y la nació catalana perdé sa vida independent al desapareixer l' art romànic.

No es pas cas de ressucitar ni arts morts, ni èpocas mortas; pero mapant nostra arquitectura, estudiant nostra patria, volém nosaltres bastir un art nou y una Catalunya nova.

Me resta solzament donar las gracies als senyors amichs y companys, tots à qui dech los plans y fotografías exposats, comensant per mos mestres don Elías Rogent y don Lluís Domènech y seguint mos companys y amichs, Francesch Rogent, Antoni Gallissà, Juli Vintró, Vives, Galvany, Antoni Massó, y

Massó y Torrents, y als que haveu volgut tenir la benevolensa d' escoltarme.

J. PUIG Y CADAFALCH

Noticies

Oficials

AJUNTAMENT.—Sessió del dia 26 d' Agost (2.ª convocatoria).—Presidida per l' arcalde accidental D. Vicens Carreras y ab assistència de 7 concejals se prengueren los següents acorts, després de aprobada la acta anterior y varis comptes:

Concedir permís pera practicar obras à D. Rosa Miralles, don Francisco Boix y D. Salvador Badia.

Aprobar un dictámen de la Comissió de Foment en el quin se proposa adquinar los carrers compresos desde el pont de Galligans à la Cort-Real y desde la plassa de S. Agusti fins al Pont de Isabel II, dividint un y altre en tres seccions cada un: 1.º des de el Galligans fins à la Plassa de S. Feliu, 2.º fins al carrer de Ballesteries y 3.º fins à la Cort Real; la 1.ª secció del 2.º trós fins al carrer de las Bernardas, 2.º fins à la Plassa del Molí y 3.º fins al Pont de Pedra.

Nombrar relotger del municipi à D. Joan Ridaura.

Concedir un credit ilimitat al arcalde pera obsequiar al Regiment de Guipuzcoa el dia de la seva marxa à Cuba.

Dilluns passat va contraure matrimoni nostre estimat consoci l' industrial D. Frederich Maresma ab la simpatica senyoreta doña Treseta Padrós. Desitjem à la jove parella moltes felicitats en son nou estat.

—Hem rebut el folleto «De com la ensenyansa y propagació de la doctrina Catòlica deuen ferse en llengua regional» de D. Joseph M. Serra y Valls, treball que guanyà lo premi otert per lo Excentissim é lltm. Sr. Bisbe de Vich en lo Certámen literari celebrat per la *Lliga Regional* de Manresa lo dia 31 d' Agost de 1894.

—En lo certámen fotogràfic que ha celebrat la Revista *La Fotografia Práctica* de Vilafranca del Panadés, entre més de 250 fotografias rebudas, ha merescut menció honorifica lo eficiuat d' aquesta ciutat D. Joseph M. Frabrellas.

—Nostre còlega *El Porvenir* de Lloret de Mar publicà diumenge passat un número extraordinari dedicat à D. Joseph Feliu y Codina, que 's troba estiuant à Caldas de Malavella. Inserta en la portada lo retrato de aquell notable escriptor y conté esculls y variats treballs.

—Prevenim als quintos del vinent sorteig que després d' aquest acte no s' admets cap recurs d' exempció à no ser lo cas previst en l' art 171, quan per reunir en el acte de la declaració de soldats las circumstancies necessàries pera disfrutar d' una exempció no pogué alegarla allavors per no haver arribat à sa noticia cap aconseixement indispensable pera que li fos otorgada.

—Avans d'ahir tingué lloch à Torroella de Montgrí la colació de la primera pedra del pont sobre el Ter en la carretera en construcció de Viladomat à Palafrugell.

—Se diu que 'ls propietaris del *Vichy Catalán* pensan construir una part del edifici que tenen projectat, à fi de que en la vinent temporada hi pugui haver unes trenta habitacions à disposició del públic.

—Ha sigut comentat per aquesta comarca durant la setmana lo horrible crim realisat à Calonge el dilluns últim. Lo jove Meliton Puig y Oliver, de 25 anys, fill de uns acomodats propietaris de aquella vila, à consecuència de oposarse sos pares à son casament, ferí el dia citat en lo menjador à sa mare Maria Oliver y Crosas, de 54 anys, ab un tiro de perdigons al ventre, enjegantli desseguit un tiro de revolver, atravessanthli el pulmó y rompentli las arterias pulmonar y ahorta, morint en el acte; se dirigí després à la cuyna ahont se trobava son avi Miquel Puig y Plà, de 79 anys, matantlo ab dos trets de revolver; tancà després la porta y ficantse à una cuadra se donà lo parricida set punyaladas al ventre y un tiro de perdigons sota la barba, morint al cap de hora y mitja després d' horribles sufriments.

Aquest crim ha consternat à tota aquella comarca ahont era molt coneuguda la familia Puig y Oliver.

—Lo número 8 del Butlletí Mensual que publica 'l Sindicat mèdic de Gerona conté la següent CONVOCATORIA.

«Per la present y en virtut de lo disposit en l' article 21 dels Estatuts, s' invita a tots los senyors associats pera l' ASSAMBLEA GENERAL, quin acte se verificarà el divendres die 18 del pròxim setembre, à las onze del matí, en lo saló de sessions de les Cases Consistorials de La Bisbal, y ab la següent ordre del dia:

1.º Discusió y aprobació de l' acta de la Assamblea general del any prop passat.

2.º Discurs per lo Vis-president del partit d' Olot, senyor Danés.

3.º Ressenya dels actes de la Junta per lo Vis-president del partit de La Bisbal, senyor Vidal.

4.º Rendició de comptes.

5.º Donar per constituir lo Monte-pío y resoldre l' modo de dur à terme la primera elecció de càrrecs.

6.º Proposicions presentades en forma reglamentaria pera esser discutides.

1.º *Donada la conveniencia de conservar lo cobro dels serveys mèdics per conductes en aquesta província, al menys en los districtes rurals ¿Seria útil establecer pera tots los districtes mèdics una manera igual de cobrar les conductes dividint los clients per classes y aquestes per unitats ó personnes rigorosamente exactes?* —R. Sors.

2.º *Que's servexi acordar dirigir una respectuosa exposició als Illustrissims Senyors Bisbes que tenen jurisdicció directe en nostre província, en súplica de que 's digni recomanar al clero de ses respectives diòcessis, que s' abstinga de condemnar ni censurar la pràctica de la Hipnoteràpia exercida per los metges.* —F. Martí.

3.º *Deurà aximetic aplicar-se lo selló del Sindicat en tots los documents de baxa, alta, dictámens, escrits y altres trballs facultatius, prestats en aquesta forma pels metges associats, ab destí à les Germandats ó Montepios de socors à malalts, quan aquests no 'ls hi abonen de sos fondos cap quantitat en pago dels seus honoraris pels referits treballs.* —M. Martinez.

7.º Elecció de President, de Vis-president per Gerona, La Bisbal, Olot y Santa Coloma.

Y 8.º Designació del punt ahont deurà celebrar-se l' Assamblea general de l' any pròxim vinent.

Los Senyors associats deuen tenir present que pera la discussió de les p: oposicions presentades s' han d' acomodar à lo preceptuat en los articles 18 al 37 del Reglament.

Gerona 4 d' Agost de 1896.—Lo President, Joseph Ameller.—P. A. de la J. El Secretari, Joseph Fuster.

Ab lo mateix número se reparteix una fulla contenint una carta oberta dirigida pel nostre particular amich lo metge de Gerona don Joseph Pascual y Prats al Excm. senyor D. Julià Calleja, president del Col·legi de Metges de Madrid, sobre la conveniència de crear à Espanya Tribunals Mèdics pera evitar y corregir los abusos que 's cometan en l' exercici de la professió, per l' estil dels qu' existexen en lo Ducat de Luxemburg y 's tractan d' establir à Prussia y à Bèlgica.

—Gracies à l' intervenció de les grans potències europees, es quasi segur que s' acabarà luego la sublevació dels habitants de l' illa de Creta contra 'ls Turchs. Lo Sultà de Turquia ha admés les condicions proposades per les potències, que son les següents: nombrament pel Sultà d' un Virey ó Governador general dé l' illa cristià; autonomia econòmica de l' illa, que pagará cada any al Sultà un tribut fixo; reorganisió de les tropes de l' illa ab oficials europeus, y administració judicial autonòmica, ab un tribunal propi à Canea per resoldre 'ls assumptos en darrera instància. Axó, unit ab la implantació de les promeses fetes en lo tractat d' Alepo y fins ara no compiertes per Turquia, ferà que 'ls cretencs, grechs de origen, continuin baix la soberania dels Turchs, pero gosin de totes ó quasi totes les ventatges d'un govern y d'una administració pròpies. Les potències s' han fet, donchs, càrrec de la justicia de les reclamacions del cretencs y pera satisferles han acudit als principis que proclama l' regionalisme. Serveixi axó d' ensenyansa pera 'ls que buscan ajuda en les potències pera pasarlo tot à sanch y à foch.

—Causaren gran sensació en l' última setmana los primers telegrammes de Filipines anunciant lo descobriment en aquelles illes d' una gran conspiració separatista, ab ramificacions en la península. Los telegrammes y notícies posteriors disminueixen afortunadament molt la alarma y trauhen importància al perill que's supava imminent d' una sub'evació d' aquelles naturals.

—Està millor de la grave malaltia que fa dies sufreix lo fill major del Secretari de la Diputació provincial, Sr. Roca. Nos en alegrém.

—Dimars passat nos sorprengueren les gazettes d' alguns diaris locals y fins los telegrammes d' altres de Barcelona, fent sapir al pacifichs veïns d' aquesta ciutat y província, que res sospitaven, que gracies à les encertades disposicions de les nostres primeres autoritats nos havíam lliurat de que 's pertorbés l' ordre públic. Cas d' esser axís, ho celebrém.

—Per quasi tothom aquesta vegada passa desapercebut lo període electoral. Los candidats à Diputats provincials que 's presentan en los tres districtes ahont s' han de fer eleccions son, segons se diu, los següents: per Figueras, los senyors Batlle, Ordí, Cassellas y Gaudier; per La Bisbal, los senyors Sauch (D. Enrich), Sabater y Gafas, oficials, y los senyors Roure, Aymerich y Palau, d' oposició, y per Santa Coloma, los senyors Negre, Vilaseca, Noguera, y Garriga (D. Agustí) oficials, y 'ls senyors Cabanyes y Deprat, d' oposició.

—Lo Reverent D. Ramón Font, Vicari general de la diòcesis, se troba à Camprodón ab l' objecte d' arbitrar fondos pera la restauració de l' iglesia de St. Pere d' aquella vila, de la quina paràarem en lo nostre número anterior.

—Ab molta animació se celebrà lo dissapte, diumenge y dilluns passat la festa de la Rambla de la Llibertat, antes plassa de les Cols. Les sardanes continuaren en los dies següents.

També promet esser lluïda la de la plassa de l' Independència y carrers veïns, axecantshsi un envelopat pel ball. Agrahim l' invitació qu' hem rebut y 'ns estranya que comprensa aquesta les funcions religioses, quan no 's diu en lo programa que se 'n celebri cap. Si es un descuyt de redacció, passi; pero si es que realment no se 'n fassin, es un contrasentit celebrar la festa d' un Sant no fent altre cosa que ballar y menjar, sense recordarre pera res del patró del barri. La costum y la bona germanor havien establert la celebració dels divins oficis en honor del Sant y la de la missa de difunts pels veïns qu' haguessin passat d' aquesta vida: y es que 'ls nostres antecessors en les festes de carrer hi veyen alguna cosa més que l' ocasió de divertirse. La fraternitat d' avuy s' acontenta ab fressa y per aquest camí les festes de carrer aviat desapareixerán, si no las manté l' interès particular d' algún establiment que hi busqui 'l seu negoci.

Igualment celebra avuy la seva festa el carrer de l' Argenteria.

FIRAS Y FESTAS. — *Firas.* — Dia 1.er de Septembre, La Bisbal.

Festas majors. — Dia 1.er, S. Pau de Segurias, Torrent, Vilafranca. — 2, La Escala. — 4, Begudà. — 6, Anglés, Juyá, Viveres y Vilevi.

J. LLINÁS Y C. A. BANQUERS. — *Ciutadans*, 16. — Compran ab benefici cupons d' Exterior. Cubas y altres. Compran y venen valors al comptat. Reben ordres de Bolsa. Obran comptes corrents ab interès.

CAXA D' ESTALVIS DE GERONA. — *Ciutadans* 16, y Liebre, 2. — Imposicions al 5 per 100 desde 10 pessetes. — Id. al 3'50 per 100 desde 1 pesseta. — S' admeten los dilluns, dijous y dissaptes de 9 à 1 y 'ts diumenges de 10 à 12.

Pera les devolucions los matexos dies y hores. — Se proporcionan gratis prospectes pera 'ls altres detalls.

L' UNIÓ AGRÍCOLA, INDUSTRIAL Y COMERCIAL. — *Emissió de 20.000 accions de 125 pessetes una.* En les oficines de la casa de banca J. Llinás y Compañía, queda oberta durant les hores de despatx que la mateixa té establertas, la suscripció á les espressades *Accions*, y se proporcionan los prospectes y demés noticies que s' ecessin.

SECCIÓ LITERARIA

La escala de la vida

EN LA TAULA D' UN CAFÉ

Si en la cara està l' edat, també està en lo conversat.

«Oy, mamá, que me 'l deixes quedar per mi aquest terrós de sucre? La Solita diu que no. »Oy, que me 'l donas?

— Si, Merceditas, pero no m' amohinis com diumenge passat; quèdadel, pero estigas quieta y no t' embrutis lo vestit nou; ó sinó 'l padrí no te 'n comprará cap més ghò sabs?

— Bueno, mamá; já estaré quieta; pero, qui m' embruta 'l vestit es el «xelin» porque 'm vol pendre 'l tarrós de sucre. »Estigas, «xelin», ó sinó no t' estimaré!

— Me vols creure, néna, dónalhi, que potser aixís estará quiet.

— ¡Nó, mamá! I vull pera posarlo á la llet demá matí, per' esmorsar...

— Ja 'n tenim á casa, tonta, de sucre; dónalhi que no t' embrutará ab las potas...

Bueno, Enrich, párlí primer ab la mamá. Jó ¿qué vol que li digui?... estich en una situació violenta y compromesa....

— ¡Ah! jés á dir que já está compromesa? ¡No m' ho créya!... qui no li féya dir avants y no permétreme que fés 'l ninot, áre 'l devant, áre derrera, já anant á la vanguardia com los gegants ó á la rereguardia com los polissons...

— Però, ¿qué enrahona, áre? Qui li dona' tanta corda? ¡Sembra un rellotje-despertador!

— Qui li párde de estar já compromesa?

— Vosté ho acaba de dir, áre mateix, si no ho hé comprés malalement...

— Donchs, aixó será.

— ¿Qué já está compromesa?

— No, senyor; que ho ha entés mal. Vull dirli que estich en una situació falsa...; sense que vosté parli ab la mamá, jo no puch permétre que se m' assentí vosté al costat, cada festa, en aquesta taula; ó millor, si 'm dirigeix la paraula no li puch contestar sinó «d' amagatosis» com ho faig, y com vosté compren no m' está massa bé.

— Ah, Elvireta! Per qué no m' estima com jo á vosté; perque lo seu cor no s' inclina á la meva persona. Nò, Elvireta, vosté no sent per mí... ¡ha! si m' estimés no las veuria aquestas ridículas, que vosté veu. Al contrari, com més privat més desitjat, diu 'l adagi que no ment.

— Será lo que vosté vulga, prò nó lo que vosté creu. ¿Qué li costa de dir á la mamá lo que vosté pensa ó 's proposta respecte de mí, ó de nostres relacions?

— ¿Qué no pot, encara, casarse? ¿Qué hi fà? ¿Qué per ventura, li he dit que 'm vull casar tot desseguït?

Las personas tot parlant s' entenen, y després no es tant desenraonada, la mamá. Ella sabrà ferse 'l càrrec, com per ella—que ja 'ho vá passar—que no s' cosa de enlestirho, axis com axis, sense plan ni concert.

Jó demá prepararé á la mamá, si es que 'm permet pàrlarhi. ¡Ho vol aixís?

— Vosté, mateixa, Elvireta, ho deixo á la seva má.

Miri, aquesta, la petita, 'm ferá quatre anys per la Mare de Déu del Càrme. Sémpr m' en recordaré.

Sortiem, ab lo meu marit, del ball del envalat de la plassa del Padró, y correu-cuyteu varen tenirme de portar en un cotxo á casa, y no ho vulga sapiguer quint sofriment vareix passar. Al cap de dos horas justas y contadas... já estava llesta.

Pró si 'l hagués vista quan va venir al mon,—així tant morena com la veu—era talment un angelet d' or, de tant fina y blanca... tenia, ademés, uns brassets y unas cametas com butifarrons de grassas y rodonas... prò aixís que van creixent, van perdent de hermosura lo que guanyan en picardia; és cosa de totes las criatures.

— Jó ho pot dir, senyora Munda. Jó, de set familiars que he tingut, sols dos varen anar bé; las demés Nostre-Senyor se las vā endur al Cel y potser estiguin millor allí, que no haurian estat aquí, perque á 'n els temps que corrén las didas s' ho empor-

tan tot de las casas que 's fican. ¡Ahont s' ha vist! Avuy una dida sembla una Reyna... y encare 'si es élla sola ray!

A lo millor, al moment menos pensat,—y aquest cás es sempre, com menos una pot ferho—li arriba 'l marit que va quedar sense feyna y el seu fill, un bordagassot que 's capás de menjarse cruas totas las patatas del mercat de Sant Joseph. Y atipellos á tots perquè la dida no rondini y no s' enfadi, y no ho fàssi pagar al pobre angelet de Deu que està criant, que 's qui menos culpa te de tot aixó.

En fi, senyora Munda; es un may acabá 'ls gastos que ocasiona la familia, si no neixen á can' Girona.

— Es molt cert, senyora Tuyas; una ha de treballar tota la vida, si s' ompla de quixalla. Prò aixís ho hem trovat, y axis ho hem de deixar, siusplau ó per forsa.

* * *

Don Joan, los negocis van de mal en pitjor; no hi há já res per explotar—que no siguin bóbmas—ni un pà á la post com se sol dir.

Los cambis ab l' extranger impossibilitan tot negoci de compra y venda de articles que no s' fabrican aquí Espanya; y los del pais estant tant tirats per terra, que 'l que tingui de viure d' ell ja pot penjar las barras al sostre,—dit ab mala expressió—però gràfica.

Ab aixó, la situació creada desde fa alguns anys, pels que remené las sireras, es tant tirant, que 'l millor dia 's romperà la corda per la part més flaca,—que 's lo baix poble—y allavors serà de veure y donará que sentí á tot lo pais en general; á totes las classes de la societat, àltas y baixas y mitjanas; encare que aquesta última já cás esborrada del mapa.

— Jà 'ho pot tornar á dir, senyor Quim! En la bolsa, no 's fa la més petita operació per la desconfiança general de la que estan possehits tots los jugadors. Un dia, irremissiblement, ha de venir un dalt-abax que ha de soscumore los fonaments del Casino Mercantil tot y ser construït de pedra picada... prò no hi ha de valquer res, aixó. Estém avocats á una pendent que—si Deu no 'ns ajuda—desapareixeré tots en un sant y amen.

Ni «Norts», ni «Cúbas», ni «Directas», en fi, lo paper aviat servirà sols pera fer paperinas los adroguers, ó per vèndre á n' els drapaires per ferne d' estrassa després, en las fàbricas d' Igualada. Y 'ls capitals ¿ahont los deposita? ¿A quina Caixa ó Banc, diríu?

— ¿Aixó 'l cap fica? Per mi, y crech que per tothom, las Caixas y Bancs nos sobran; per mi primer precisa 'l metàlich per depositarhi, y aquet... brilla per la ausència, actualment.

Hem de esperar temps millors.

* * *

Com te déya l' altre dia, Anton, aquet Café va de mal en pitjor; avuy ab prou feyna se pot pèndre, ¿no tròbas quint regust que té?

No sé si serà de massa torrat, ó potser tal vegada que 'l han barrejat ab lo que 'ls quedés d' ahir.

— Cá... lo que hi tròbas és el malahit gust de la xicoire... aquets ingredients de l' adelanto que un dia han de matar á la humitat entera.

En los nostres temps, no passava aixó; lo pagavam á sis quartos la tassa y allò era pendre café de debò. Es vritat que 'ls establiments no eran montats ab tant luxo, tanta riquesa de detalls com áre; ni 's féya del saló del Café sala de conversations y tertúlias per mormurar dels uns y dels altres, però prenem café bò que era lo que volíam y no matzin com áre.

Y sinó, Miquel, l' any trenta tres, en la botiga de fer chocolate que tenias á la plassa de las ollas, si haguessis molt cacao falsificat com áre, per fer lo chocolate de recibo per guardar la bona reputació que tenia l' establiment, considerat per tot lo vehinat com un dels millors de Barcelona! Jà califa que hagués plegat 'l ram, bent aviat.

— Aixó, no, Anton; tens molta rahó y 't sóbra. Jó hauria estat ben fresh, pobre de mí, si no hagués posat bon cacau per móldre á la pedra y fer lo chocolate de recibo per guardar la bona reputació que tenia l' establiment, considerat per tot lo vehinat com un dels millors de Barcelona! Jà califa que hagués plegat 'l ram, bent aviat.

— En lloch de anar endavant, anem enderrera ¿no 't sembla?

— Com ho vols fér; es precis doná al temps, lo que 's d' ell, y paciencia!

* * *

— Es dir que já 'ns vólen deixar?

— Sí, senyors; es hora que 'ns anem acostant cap á casa...

— Y nosaltres també. ¡Qué ho passin bé! y que no s' costipin!

— Y igual los dihem y que 'ls hi próbi.

— Vaya estiguin bons, y fins al diumenge, ¡si Deu ho vol!

Lluís MATAS y CARRE

APROP DE M' AYMIA.

Dedicat á D. Lluís Puigmitjà y Jordà.

Tot cullint clavells y roses
per aquella qu' aymo més,
he sentit que refilava
de la prada un auçellet.
—Auçellet qu' aixís refilas
cansonetes que no entench,
ves ben prompte á refilarles
de m' aymia allí apropiet,
qu' ella be 'ls entén los cantichs
y les músiques d' auçells,
qu' ella entén les amoretes
que li diu sovint l' oreig.

Ves y dígalí qu' anyoro
dolçes paraules de mel,
de son cor tanta dulcura,
de sa boca 'l dols alé.

Saltirona per les branques
fins que troves mon estél,
de l' albada de la gloria
que n' abeu lo cor meu.—
Tot saltant, se n' hi va anarhi
prop m' aymia l' auçellet.
Jo cullint clavells y roses
esperava que tornés;
mes l' auçell may ne tornava.
—L' auçellet que s' haurá fet?

Ja podia jo esperarlo,
si son niu allá va fer;
de les teules de l' ermita
no se 'n mou pas l' auçellet.
S' ha de mouer? Si vol ombra,
ne té dolsa per l' oreig;
si refila ses canturies,
allá hi ha qui les entén.

— ¡Ay! auçell, la teva ditxa
te l' enveja lo cor meu;
si pogués mon cor deixarhi,
ho faria aquí apropiet;
mes jay! que sols poch deixarhi
les floretes del camp vert,
qu' elles ne son la penyora
del amor que 'l cor encén.

ANTONINO VIVER PUIG.

SECCIÓ COMERCIAL.

Mercat de Gerona del dia 22 d' Agost

Especies.	Mesures.	Pesetes
Blat.	QUARTERA DE 80 LITRES.	15'50
Mestall.	»	13'00
Ordi.	»	8'50
Segol.	»	11'00
Civada.	»	8'00
Besses.	»	15'50
Mill.	»	13'00
Panis.	»	10'50
Blat de moro	»	11'00
Llobins.	»	9'00
Fabes.	»	13'00
Fabó.	»	14'60
Fassols.	»	25'00
Monjetes.	»	24'00
Ous.	Dotzena.	0'95

SECCIÓ RELIGIOSA

SANTS DE LA SETMANA.

Diumenge, 23.—XIV. N. ^a S. ^a de la Consolació 6 de la Co- rretja y Sta. Rosa de Lima, vg.
Dilluns, 31.—S. Ramon Nonat, card. cf.—(Abans + en lo bis- bat de Solsona.)—Absolució general en la Mercè.
Dimarts, 1.—S. Gil, ab. y S. Llop, b.
Dimecres, 2.—S. Antolí mr. y S. Esteve, rey y cf.
Dijous, 3.—S. Nonito, b. y S. Simon Estilita.
Divendres, 4.—S. Casto, mr.; Stas. Càndida, Rosa de Vi- terbo y Rosalia, vgs.
Dissapte, 5.—S. Llorenç Justiniá, b. y Sta. Obdulia, vg.

QUARANTA HORES.

Avuy se troben en la iglesia de las Siervas de S. Josep.

COTISACIÓ Y CAMBIS

DIA 29 D' AGOST DE 1896

EFFECTES PÚBLICHES

Exterior.—(fi de mes).	00'00

<tbl_r cells="2" ix

SECCIO D' ANUNCIS

SUCURSAL JUNCOSA

13 Plassa de la Constitució 13,
Gerona

DESPATX CENTRAL
10 FERNANDO VII 10
BARCELONA

Aquesta antigua y tan acreditada casa se dedica únicamente al comers de XACOLATES, SUCRES, CAFÉS y THÉS.

Reb directament los llegítims sures de la isla de Cuba, els cafés de Puerto-Rico HACIENDA, MARTINICA, MAYAGUEZ, MOCA Y CARACOLILLO de CEYLAN; de a qui el gran consum qu' es fa d' aquets articles.

Aquesta casa torra diariament lo café y se distingeix per la qualitat y pureza d' ell.

Recomana que per obtenir un bon café aromàtic y fort se usin las barrejas en iguals parts del MOCA y PUERTO-RICO, així com lo CARACOLILLO y MOCA, evitant sempre que bulli puig que deu ésser una pura infusió.

Gran surtit de THÉ del Nort de Xina y del Japó. Aquesta excelent beguda sols pot obtenirse en las classes d' ORANGE (Carte Rouge) LIPTON, ORANY PECCO, MENLANGE.

Especialitat en lo SOUCHONCH. Aquesta classe es el mes fort y deu emplearse en menos quantitat de la que generalment se usa; una lliure de THE SOUCHONCH equival á 4 lliures d' altres thés.

MAXIM FERNANDEZ

PERRUQUER DE S. M.

Aigua Minòxima vegetal pera tenyir lo cabell. No te riva en lo mon, perquè á més de sos efectes marevollosos, no taca ni perjudica la pell en lo més mínim.

Aquest assombrós y sorprend específich, se ven en dita perrueria.

24, RAMBLA DE LA LLIBERTAT 24,
GERONA.

Grans rebaxes al engrós.

Escolta lector; si ets vell
y l' cap blanch te desfigura,
t' he de dar un bon concell:
si t' vols tenir be'l cabell
fesho ab aquesta tintura.

TINTURA ABISINIA INSTANTANEA

EDICIÓ DE PROPAGANDA
DEL COMPENDI DE LA

DOCTRINA CATALANISTA

PERMIAT EN LO CONCURS REGIONALISTA

del "CENTRE CATALÀ", de Sabadell

Aprobat per la Junta Permanent de la Unió Catalanista

Tirada 100.000 exemplars

Forma un opúscul de 32 planes en octau, d' esmerada impresió sobre paper satinat y ab cuberta de color.

PREU: 15 céntims.

Les demandes al engrós al Secretari del «Centre Català» de Sabadell.

PIANOS Y HARMONIUMS

—DE—

DIEGO SALAS

SE VENEN Á PLASSOS Y AL CONTAT

SE LLOGAN, RECOMPOSAN Y AFINAN

Magatzems: Bell-lloc, n.º 1.—botiga

IMPREMPTA Y ENQUADERNACIÓ

MANEL LLACH

Ferreria Vella, 5

GERONA

Mercaders (Neu) 12

Impressió de tota classe d' obres, follets, circulars, sobres, paper comercial, tarjetas, esquelas mortuorias, facturas y demés objectes referents al ram d' Imprempta.

Assortit de tots los documents y demés objectes pera la Guardia Civil.

Documents pera los Municipis y Jutjats municipals.

Encuadernació de tota classe de llibres per luxosos que sian.

Preus sumament baratos

500 fulls de paper comercial timbrat 5 ptes. | 1000 sobres comercials timbrats 5 ptes.

FERRERIA VELLA, 5--GERONA

BANCH VITALICI DE CATALUNYA
Companyia general de segurs sobre la vida establecta á Barcelona

CAPITAL SOCIAL

10.000.000 DE PESSETES

Capitals suscrits fins al 31 Dezembre 1893 87.949.791'98 ptes

Actiu en idem. 15.337.928'87 ptes

Sinistres pagats fins á idem. 32.82.316'69 ptes

Reserves ó fondos de segur á idem. 4.178.675'62 ptes

Les principals classes de segur son:

Vida entera.—Capital pagador á la mort del assegurat, á la seva dona, fills ó qualsevol altre persona designada anteriorment.

Mixto.—Capital pagador al assegurat si viu lo die fixat, ó, immediatament d' ocurrir la seva mort, á la persona designada per ell mateix.

Termes fijo.—Capital pagador en lo die fixat sia al assegurat ó als seus hereus. En cas de mort del assegurat s' acaba lo pago de les primes.

Aquests segurs participan en un 50 per 100 dels beneficis de la Companyia.

SEGURS DE CAPITAL APLOSSAT

Segurs temporals.—Segurs de sobrevivencia

SEGURS MIXTOS A CAPITAL DOBLAT

Rentes Vitalicies.

Delegat General á n' aquesta província:

Joseph Coderch y Bacó, advocat.—GERONA.

ESTABLIMENT

DE Don Francisco Sabater SOMBRERERIA

S' han rebut las últimas novetats pera la proxima temporada; los prens sumament econòmichs.

—CAMISERIA.—ASTRERIA PER NOYS

Especialidad en trajes pera col·legials

3, Rambla d' Alvarez, 3.

FONTBERNAT---Callista

—(ULLS de poll)—

S' ARREGLAN LOS PEUS Á DOMICILI
PROGRÉS, 23—Perrueria.

LA PREVISION

Primera Companyia Espanyola dedicada exclusivament á SEGURS SOBRE LA VIDA AB PRIMA FIXA

Dormitori de Sant Francesch, 8, principal.—BARCELONA.

Agent á Gerona—BEATAS, 2

D. Narcís Boada y Guyó

FILL DE FRANCISCO VILARDELL Y COMP.
SALT

Molí Fariner

Sistema AUSTRO-HUNGAR y de MOLAS

Tant per l' un com per l' altre sistema se fan las moltas á preus sumament modichs.

ESTABLIMENT Y TALLER

DE PAU CASSÁ

PINTOR Y EMPAPERADOR

Magnífichs mostruaris de papers pera decorar habitacions desde 25 céntims á 30 pesetes la pessa.

Cromos, motlles, trasparentes y cuadros

Novetat, bon gust y economia

Gerona.—Baxada del Pont de pedra, 14

LO GERONÉS

SETMANARI PORTA-VEU

del «Centre Catalanista de Gerona y sa Comarca».

Redacció y Administració: Cort-Real núm. 7.-1.er

PREUS DE SUSCRIPCIÓ:

Gerona . . . . . 1 peseta trimestre
Fora . . . . . 1'25 id. id.
Estranger . . . . . 1'50 id. id.

Un numero sol, 10 céntims